

Summary

L.A.Mashkina

Theoretical Foundations of Educational Technology «School of Dialogue of Cultures»

Conceptual foundations of educational technology «School of Dialogue of Cultures» V.S.Bibler are revealed in the article. The features of the content of the technology, its principles, the impact to the development of a common culture of society are shown.

Key words: «School of Dialogue of Cultures», V.S.Bibler, lesson-dialogue.

Дата надходження статті: «27» вересня 2012 р.

УДК 061.22–055.2(477.43/44)(045)

В.О.МИКИТИШИН,

кандидат історичних наук
(м.Львів)

Роль жінок-просвітян м.Хмельницького у культурно-освітньому розвитку краю

У статті розкривається роль і значення жінок-просвітянок міста Хмельницького в культурно-освітньому розвитку Поділля.

Ключові слова: Товариство «Просвіта», жінки-просвітянки, освіта, культура, національна ідея, державотворення, відомі українці, видавнича діяльність, теле-, радіопростір.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Час великих змін в історії нашої держави визначає особистостей, які, маючи ґрунтовні знання, щиро віру в Бога і соборність Держави, спираючись на великий досвід визначних діячів минулого, а головне – любов до України, відчують серцем, як треба творити ці зміни. Велика роль в цьому саме української жінки.

Ще у 1991 році судилося мені стати автором першої книжки, виданої Хмельницьким міським Товариством «Просвіта», – «Історія України». Відтоді Товариство видрукувало уже 47 книжок різної тематики, які знайшли свого читача не тільки на Поділлі, але й в Україні. Так, Українська академія друкарства у Львові дала високу оцінку виданню 2010 року «Тарас Шевченко – академік гравюри». Побачити світ українській книжці зараз дуже нелегко, а тому я низенько вклоняюсь хмельницьким просвітянкам за їхню, без перебільшення, титанічну працю в упорядкуванні видань та залученні спонсорів до такої важливої справи.

Ще тоді мене здивувала самовідданість і сміливість жінок, діяльність яких спрямована на утвердження українства на Поділлі. Багато років я знаю жінок-просвітянок Зою Діденко, Тетяну Мосійчук, Галину Гресь, Тетяну Дупляк, Тетяну Зеленко, Катерину Новченкову, Тетяну Слободянюк, Ольгу Анісімову, Марію Лашко, кожна з яких займає достойне місце в культурно-освітньому просторі Поділля, що акумулюється в Народному Домі «Просвіти».

Як важливо і значимо те, що їх діяльність високо цінував Хмельницький міський голова Михайло Чекман, який був частим і бажаним гостем Народного Дому, його надійним другом. І недаремно ж саме він зробив перший запис у Книгу почесних гостей: «Відкриття Народного Дому в нашому місті – це дуже важливий крок у відродженні української духовності, утвердженні молодій українській держави. Хай ця домівка започаткує повернення народу набутоків його тисячолітньої культури з усіх куточків Поділля».

Виклад основного матеріалу... Більшість правління Хмельницької «Просвіти» – це жінки: вродливі, розумні, талановиті, – яким вистачає сили піднімати духовну цілину рідного Подільського краю. А кожна ж із них має основну роботу, за яку гроші платять, а тут – громадські засади. І починаєш розуміти, яким вартісним є вклад її Величності Просвітянки в освіту, культуру, мистецтво.

Вже багато років незмінно очолюють Товариство «Просвіта» міста Хмельницького:

Катерина Новченкова, багаторічний керівник освітньої галузі, автор ідей інноваційних педагогічних технологій, очолювала громадську організацію «Жінки в освіті»;

Тетяна Дупляк, відомий історик, постійний учасник просвітницьких радіо- і телепрограм, що стають значною допомогою вчителям і учням у вивченні історії та життєписів видатних просвітителів;

Тетяна Мосійчук, філолог, огієнкознавець, упорядник книжок «Подільський передзвін «Просвіти», «Абетка юних українців», «Свого не цураймось»; очолювала Товариство імені Олени Теліги в обласному центрі; саме вона на початку 90-х стала першим викладачем української мови

на курсах для військовослужбовців, митників, вчителів російської мови та й усіх бажаючих; постійний учасник програми «Рідна мова» на ХОДТРК «Поділля-центр»;

Тетяна Слободянюк, одна з найвідоміших журналісток області, завідувача відділом національного відродження газети «Подільські вісті». З-під її золотого пера вийшли перші розповіді про діяльність Товариства, які були видрукувані в місцевих та зарубіжних ЗМІ. Її незаперечний талант утверджує в кожній статті те, що «Просвіти» багато не буває.

Значний внесок в культурний розвиток Поділля зробила просвітянка Марія Ясіновська, Народна артистка України. Народжена «Просвітою» і поетеса Марія Лашко, яка у збірці «Спомини» висловила щире повагу до всього славного жіноцтва, що достойно несе нелегкий хрест просвітництва, творить культ рідної мови, робить вагомий внесок в розвиток духовного виховання молоді.

Первинні осередки «Просвіти» також очолюють жінки, але саме в Народному Домі завжди вдається створювати особливу атмосферу добра і любові, творити народ український. Недаремно ще у 1995 році поет зі світовим іменем Іван Драч написав:

Народний Дім! Які святі слова!
В Хмельницькому – іди в Народний Дім!
Тут України слава ожива... Ти ще не був?
Тоді удвох ходім. Ходімо всі. Тут дихають віки.
Тут вічне все над тимчасовість мод.
В Народний Дім ідемо залюбки.
В Народнім Домі твориться народ!

Дякуючи тому, що членами правління «Просвіти» завжди були відомі педагоги, керівники управління освіти – це стало запорукою тісної співпраці освіти і «Просвіти». З їх ініціативи імена Великих Українців Івана Огієнка та Сергія Єфремова було присвоєно ЗОШ № 25 та НВО № 5 міста Хмельницького. І справедливо сказав колись начальник управління освіти міста Володимир Козубняк: «Просвіта» і освіта – це два крила Подільської жар-птиці».

Завдяки активній діяльності просвітянок, по крупинці назбирувалась унікальна бібліотека, запроваджувались в життя просвітницькі програми: «Дух нації», «Звичаї – скарб народу», «Великі українці», «Невідома Україна». Саме вони відкривають подолянам забуті, і заборонені, і нові імена Великих Українців, саме тут відбуваються незабутні для уже не одного покоління хмельничан зустрічі із предстоителями українських церков. Дуже правильно визначено в заповіді «Просвіти»: «Якщо з нами Бог, то хто проти нас!»

Народний Дім насправду є Храмом української душі, і благословили його на сподвижницьку працю на ниві освіти і культури Поділля Патріархи української православної та греко-католицької церков Мстислав, Димитрій, Любомир (Гузар), архієпископ Всеволод (США), які завжди були тут бажаними гостями. А Патріарх Філарет у Книзі Почесних гостей написав: *«На завершення свого перебування на Хмельниччині з радістю завітав до Народного Дому «Просвіти» і приємно вражений діяльністю цього громадського закладу. Закликаю Боже благословення на Зою Олександрівну Діденко і її чудовий колектив. Дай Бог, щоб по всій нашій славній Україні осередки Товариства «Просвіта» працювали так, як в м. Хмельницькому».*

Хмельницька «Просвіта» достойно носить ім'я Тараса Шевченка, і члени Товариства як ніхто розуміють, що не можна відродити дух нації, очистити від намулу духовні витoki без глибокого пізнання Кобзарєвого життя і його Слова. Саме тому на пошанування найбільшого з українців кожного року разом з Надією Наумовою, завідувачою відділом Національного Музею Тараса Шевченка, відомою подолянкою родом з Летичева, Товариство організує паломництво по Шевченківських місцях.

Особливе захоплення викликає творений хмельницькими просвітянками культ української мови. Не тільки мовознавці-подоляни, а й видатні вчені, автори підручників української мови: А.Погрібний, М.Слабошпицький, І.Фаріон, І.Ющук, М.Тимошик, – знайшли вдячних слухачів і учнів саме в «Просвіті» і були учасниками авторських програм Зої Діденко на ХОДТРК «Поділля-Центр», що дало можливість подолянам не тільки почути українську літературну мову, а й впевнитись в незнищенності українського слова.

Велику глядацьку аудиторію мають і відеофільми «Відламок межового знаку» (режисер А.Грищук), «Храм української душі» (ТРК «Поділля-Центр»), «Всі прапори до нас» (ТРК «Поділля-Центр»); «Музика моєї душі», «Хмельницький. Час перемін», автором яких є відомий в Європі режисер Василь Вітер.

Дуже шкода, що львівським просвітянам не випадало щасливої нагоди подивитися ці фільми, а також зачаруватися словом і піснею Народних артистів України Н.Крюкової, П.Громовенка, С.Максимчука, В.Зінкевича, А.Горчинського, М.Ясіновської, заслуженого артиста

України Віктора Мішалова (Канада), концерти яких організували хмельницькі жінки-просвітянки.

Їх діяльність заповнює культурно-освітній простір не тільки Поділля, а сягає далеко за межі України. Багаторічна співпраця з українською діаспорою Молдови, Росії, США, Канади, Австралії також є однією з вагомих сторінок діяльності «Просвіти», забезпечує знайомство з кращими мистецькими роботами Н.Косаревої, Н.Борецької, О.Скорупської, Н.Павлової, Г.Гоми, М.Кульбовської жителів поріднених міст нашого обласного центру.

Діяльністю Хмельницької «Просвіти» захоплюються всі, хто хоч один раз відвідав її Народний Дім.

«Пресвітлій Хмельницькій «Просвіті», славному осередку українства на прекрасному Подоллі – найщиріші побажання снаги та волі до праці, терпіння і віри у будучину – вдячні гості з університету у Франковому місті, княжому Львові. Єднаймося! Братаймося! Тримаймося! З нами – Правда».

З повагою осередок Галицької «Просвіти» м. Львова.

Якщо ви відкриєте Книгу Почесних гостей, то у кожному відгуку прочитаєте вдячність голові Товариства Зої Діденко. Ті, хто в «Просвіті» з часу її створення в місті Хмельницькому, стверджують, що саме вона – акумулятор життя, душа організації, полум'яна пропагандистка ідеї національного відродження. Для українофобів вона – неприборкана стихія, яка долає всі перепони на шляху утвердження української духовності, мови, державності. Для однодумців вона – приклад патріотичної одержимості, високого сплаву любові, глибокої ерудиції і громадянського обов'язку. Яскравий лідер із вродженим талантом громадського діяча, Зоя Діденко очолила у 1991 році Хмельницьку міську «Просвіту», і з цього часу в житті Товариства розпочався новий, потужний та активний відлік.

Народжена на Житомирщині в родині вчителів, Зоя Діденко почала свідомо робити свою Україну на Поділлі в обласному центрі із такого звичного для всіх тепер Дня Святого Миколая. Спочатку в дитсадку «Веселие ребята», тепер це ДНЗ «Котигорошко», базовий для «Просвіти». А потім прийшла у телерадіокомпанію, де тодішній генеральний директор Анатолій Трачук доручив їй створити цикл передач про народні звичаї. Разом з журналістом В.Висоцьким вона відкривала заборонені тоді імена І.Огієнка, І.Мазепи, Героїв Крут. Їй дзвонили і щиро дякували! Так на ХОДТРК «Поділля-Центр» з'явилося ім'я Зої Діденко – автора і ведучої просвітницьких програм: «Українська душа», «Звичаї – скарб народу», «І на оновленій землі»..., «Свою Україну любіть», «З подільського кореня», «Подільський передзвін», які збирають біля екранів чи приймачів тисячні аудиторії.

Її активна громадянська позиція, вміння переконувати і об'єднувати навколо «Просвіти» є запорукою успішної співпраці з Хмельницькою гуманітарно-педагогічною академією (ректор І.Шоробура), НАДПСУ імені Б.Хмельницького (ректор В.Райко), Хмельницьким торговельно-економічним коледжем (директор Н.Тришкіна) та іншими навчальними закладами Поділля.

Висновки з описаного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі... Зоя Діденко – відома громадська діячка, Голова громадської ради при Хмельницькому міськвиконкомі, заступник голови Хмельницького обласного відділення Товариства «Україна – Світ», почесний професор Національної академії державної прикордонної служби України ім.Б.Хмельницького, двадцять років очолювала Комітет поріднених міст і міжнародних зв'язків Хмельницької міської ради. Багатогранна діяльність очолюваного нею Комітету з тринадцятьма містами – партнерами міста Хмельницького утверджує авторитет обласного центру, України в світі і є зразком ефективності народної дипломатії.

Вона неодноразово нагороджувалася Почесними грамотами міської та обласної влади, визнана Людиною року у номінації «Громадський діяч», вона – лауреат премії імені Якова Гальчевського, Дипломант премії «Смарагдова ліра» Державної прикордонної служби України.

Зоя Діденко – пані-кавалер ордена Княгині Ольги III ступеня, орденів Святого Князя Володимира та Святої Варвари Української Православної Церкви Київського Патріархату. І, звичайно, має велику повагу, авторитет і любов від усіх, хто її знає, працює з нею.

«Легендарна Зоя Олександрівна», – Іван Драч; «Княгиня українського духу», – Василь Зінкевич; «Генерал від «Просвіти», – Михайло Поліщук (перший заступник ректора НАДПСУ); «Вартова українства», – Євгенія Сохацька (професор Кам'янець-Подільського Національного університету імені Івана Огієнка); «Перлина міста Хмельницького», – Річард Ленг (мер міста Модесто, США); «Справжня європейська жінка», – Іво Танікіч (мер міста Бор, Сербія) – і все це про неї, головну Хмельницьку просвітянку.

«Свідомо працювати на громаду, на виховання національної гідності, завойовувати духовний простір – справа важка і терниста. І це велике щастя, що в нашому Товаристві української мови

імені Тараса Шевченка «Просвіта» є багато достойних людей, хто з честю цю справу виконує, і, найперше, – це жінки-правлінці», – каже Зоя Діденко.

Саме на їх безмежній відданості справі непорушно стоїть «Просвіта» у місті Хмельницькому, храм і оберіг української душі, займаючи достойне місце в культурно-освітньому розвитку Поділля. Про це знає вся Україна.

Список використаних джерел і літератури:

1. Пакулько Н. Любов до України єднає нас. Актуальне інтерв'ю / Н. Пакулько // Корчагінець. – 1990. – № 51.
2. Шпильова В. Українська душа / В. Шпильова // Голос України. – 2002.
3. Кульбовський М. Центр духовності Поділля / М. Кульбовський // З подільського кореня. – 1999.
4. Кульбовський М. Господня Народного Дому / М. Кульбовський // З Подільського кореня. – 2003.
5. Кульбовський М. Народний Дім! Які святі слова / М. Кульбовський // Рідна школа. – Нью-Йорк. США, 2000.
6. Слободянюк Т. Українська душа / Т. Слободянюк // Подільські вісті. – 1999.
7. Слободянюк Т. Храм української душі / Т. Слободянюк // Рідна школа. – Нью-Йорк, 2008.
8. Микитишин В. Діяльність «Просвіти» міста Хмельницького в часи Державної незалежності України / В. Микитишин // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський, 2006. – Т. 7.
9. Діденко З. Під Покровою Богородиці / З. Діденко // Місто Хмельницький в контексті історії України : зб. наук. статей. – Хмельницький, 2011.
10. Мосійчук Т. Невмируще джерело українства на Поділлі / Т. Мосійчук // Слово Просвіти. – 2011. – № 50.
11. Разуваєв В. Дім, де твориться культ українства / В. Разуваєв // Проскурів. – 2011. – № 41.
12. Микитишин В. І на оновленій землі / В. Микитишин // Благословенний край Поділля. – 2006.

Анотація

В.А.Мыкытышын

Роль жєницин-просвїтян г.Хмельницкого в культурно-образовательном розвитку края

В статтє раскрывается роль и значимость жєницин общественной организации «Просвита» города Хмельницкого в культурно-образовательном развитии Подолья.

Ключевые слова: *Общество «Просвита», жєницины-члены правления общества, образование, культура, национальная идея, известные украинцы, издательская деятельность, теле-, радиоэфир.*

Summary

V.O.Mykityshyn

The Role of Women-Teachers of City Khmel'nyts'kyi in Cultural-Educational Development of the Region

The role and importance of women of social organization "Prosvita" of the city Khmel'nyts'kyi in cultural-educational development of Podillia region are revealed in the article.

Key words: *organization "Prosvita", women – members of social organization "Prosvita", education, culture, national idea, famous Ukrainians, publishing activity, TV- radio - environment.*

Дата надходження статті: «28» серпня 2012 р.

УДК 371.133+378.09:7.071.3(045)

М.А.МИХАСЬКОВА,

кандидат педагогічних наук, доцент

(м.Хмельницький)

Модель професійної діяльності викладача: категоріальний аналіз проблеми

У статті подається інтерпретація змісту термінів і понять, які розкривають нормативні вимоги до педагогічної праці відповідно до сучасних соціокультурних та економічних умов та виявляють існуючі підходи, що виступають орієнтирами організації професійної підготовки викладачів вищих навчальних закладів.

Ключові слова: *педагогічна праця, кваліфікація, майстерність, професіоналізм, професіограма.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... В умовах культурного та духовного розвою України проблема професійної підготовки майбутнього викладача вищого навчального закладу набуває першорядного значення. Втілення нової концепції освіти, зорієнтованої на оновлення всіх ланок навчання і виховання підростаючого покоління, передбачає теоретичне обґрунтування підготовки висококваліфікованих фахівців, які б відповідали потребам сучасної вищої школи. Реформування освітньої галузі розуміє перехід сучасної освіти від авторитарної до особистісно